Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Il-professjonalizzazzjoni tax-xogħol domestiku" (opinjoni addizzjonali)

(2011/C 21/07)

Relatur: **is-Sinjura OUIN**

Nhar is-16 ta' Frar 2010, b'konformità mal-Artikolu 29 (a) tad-dispożizzjonijiet ta' applikazzjoni tar-Regoli ta' Proċedura tiegħu, il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali ddeċieda li jħejji opinjoni addizzjonali dwar

Il-professjonalizzazzjoni tax-xogħol domestiku

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għax-Xogħol, l-Affarijiet Soċjali u ċ-Ċittadinanza, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar dan is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar il-5 ta' Mejju 2010.

Matul l-463 sessjoni plenarja tiegħu li saret fis-26 u s-27 ta' Mejju 2010 (seduta tas-26 ta' Mejju), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni b'133 vot favur, 7 voti kontra u 11-il astensjoni.

1. **Rakkomandazzonijiet**

Fit-301 sessjoni tiegħu li saret f'Marzu 2008, il-Korp Governattiv tal-ILO ddeċieda li jqiegħed ix-"xogħol domestiku" fuq l-aġenda tad-99 Sessjoni tal-Konferenza Internazzjonali tax-Xogħol (li għandha ssir f'Ġunju 2010) sabiex ikun hemm diskussjoni doppja dwar il-fenomenu. L-għan huwa li jiġi identifikat l-aħjar mod biex jiġu ggarantiti d-drittijiet u kondizzjonijiet xierqa tax-xogħol adattati għal din il-kategorija ta' ħaddiema. L-ILO diġà nediet d-diskussjoni fost l-Istati u l-imsieħba soċjali dwar l-aktar strument adatt. Il-KESE wkoll jixtieq jara l-adozzjoni ta' strument effettiv adatt għall-ispeċifiċitajiet ta' dan ix-xogħol. Barra minn hekk, huwa jitlob li l-partijiet interessati Ewropej, l-Istati Membri u l-imsieħba soċjali li:

1.1 jwettqu aktar riċerka sabiex tinkiseb informazzjoni dwar ir-regolamenti, il-kondizzjonijiet tax-xogħol, tal-impjieg u l-protezzjoni soċjali tal-ħaddiema domestiċi u l-implimentazzjoni tagħhom fl-Istati Membri. L-istudji attwali huma parzjali u ma jippermettux li jsiru paraguni fil-livell Ewropew, filwaqt li s-sitwazzjonijiet huma differenti ħafna.

1.2 jdaħħlu miżuri ġuridiċi fl-Istati Membri li jkun fihom dispożizzjonijiet fiskali, tas-sigurtà soċjali, tad-dritt tax-xogħol u tad-drittijiet ċivili li jagħtu inċentiv akbar lil dawk li jħaddmu li jimpjegaw ħaddiema domestiċi b'kuntratt formali u lill-ħaddiema domestiċi potenzjali li jagħżlu impjiegi b'kuntratti legali.

1.3 jfasslu pariri u rakkomandazzjonijiet għall-individwi li jimpjegaw u l-ħaddiema domestiċi li jiġu impjegati li jkunu disponibbli għal kulħadd; iheġġu d-disponibbiltà ta' informazzjoni/taħriġ dwar l-obbligi u d-drittijiet ta' min iħaddem u tal-ħaddiema b'mod partikolari fejn jeżistu skemi li jipprovdu sussidji u tnaqqis tat-taxxa għal min iħaddem.

1.4 ikomplu jiżviluppaw il-gwidi ta' referenza li jeżistu li jiddeskrivu l-ħidma, ir-responsabbiltajiet, il-kwalitajiet u l-kompetenzi meħtieġa biex jitwettaq xogħol domestiku u familjali ta' kwalità tajba u biex jitqabblu s-sitwazzjonijiet nazzjonali differenti. Iheġġu d-djalogu settorjali fil-livell Ewropew dwar dawn l-attivitajiet.

1.5 iqabblu t-tipi differenti ta' organizzazzjonijiet (servizzi pubbliċi, intrapriżi, assoċjazzjonijiet, kooperattivi, impjieg dirett) fid-dawl tad-drittijiet tal-ħaddiema u tal-kwalità tas-servizz provdut.

1.6 jagħmlu progress lejn organizzazzjoni tax-xogħol li tippermetti li jmur ħaddiem ieħor fid-dar ta' min jimpjega jew tal-klijenti (jekk dan ma jsirx, id-dritt għall-ġranet ta' assenza, l-assenza għal mard, dik tal-maternità u għat-taħriġ jibqgħu biss ħolma) u li jitħallas il-ħin tat-trasport bejn żewġt id-djar. Daqstant ieħor ikun meħtieġ li l-impjegati kollha, kemm irġiel kif ukoll nisa, jkunu jistgħu jidħlu f'għaqdiet tal-ħaddiema biex jiddefendu d-drittijiet tagħhom, joħorġu mill-iżolament u jinnegozjaw ma' min iħaddimhom biex id-drittijiet tagħhom ikunu fuq l-istess livell ta' dawk li jaħdmu mal-intrapriżi u l-amministrazzjonijiet.

1.7 jipprevedu ċertifikati għall-kisba tal-esperjenza u t-taħriġ tul il-ħajja, biex jiġi rikonoxxut il-valur ta' din il-ħidma u biex min iħaddem jew il-klijenti jkollhom garanzija tal-kapaċità professjonali ta' dawn il-ħaddiema kollha, kemm irġiel kif ukoll nisa.

1.8 jiffaċilitaw l-innovazzjoni fl-organizzazzjoni tas-settur biex jiġu appoġġjati l-esperimenti b' ideat innovattivi u l-iżvilupp ta' forom ġodda ta' organizzazzjoni u sħubijiet biex l-implimentazzjoni tkun aktar effettiva u valida.

1.9 jidentifikaw, inaqqsu u jevitaw ir-riskji professjonali marbutin max-xogħol domestiku, jiggarantixxu li l-kondizzjonijiet tal-ħaddiema domestiċi ma jkunux inqas favorevoli minn dawk tal-ħaddiema l-oħra f'termini ta' saħħa u sigurtà fix-xogħol u l-benefiċċji soċjali, inkluż l-assenza tal-maternità u l-pensjoni.

1.10 jaġixxu kontra x-xogħol illegali li jiddomina dan is-settur u jħarsu l-ħaddiema nisa migranti f'ċirkustanzi irregolari u l-vittimi ta' xi abbuż: jeliminaw "il-piena doppja" li jbatu dawn in-nisa meta jmorru għand il-pulizija biex jirrappurtaw xi vjolenza jew li mhux qed jitħallsu, u jintbagħtu lura fil-pajjiż tal-oriġini tagħhom. Il-konvenzjonijiet internazzjonali jridu jiġu applikati u jħarsuhom ([1]).

2. **Kummenti ġenerali**

2.1 *Osservazzjonijiet*

2.1.1 Dawk li jgħinu fid-dar, li jieħdu ħsieb it-tfal, il-carers, u l-home helps…xogħol li għadu jsir esklussivament min-nisa u li għadu ma sarx verament karriera, anke għaliex in-nisa tad-dar għadhom jagħmlu dan ix-xogħol bla ħlas. F'mument meta l-Organizzazzjoni Internazzjonali tax-Xogħol qed tistudja l-kwistjoni tax-"xogħol deċenti għall-ħaddiema domestiċi", il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali jixtieq isaħħaħ l-aproċċi li saret referenza għalihom fl-opinjoni adottata f'Ottubru 2009 dwar ir-rabta bejn l-ugwaljanza bejn l-irġiel u n-nisa, it-tkabbir ekonomiku u r-rata tal-impjieg ([2]). Din l-opinjoni enfasizzat l-importanza tal-professjonalizzazzjoni tal-impjiegi li jipprovdu servizz lill-individwi kemm għall-ugwaljanza bejn in-nisa u l-irġiel kif ukoll għat-tkabbir ekonomiku.

2.1.2 L-Istati Membri Ewropej jikkunsidraw is-servizzi lill-individwi bħala sors ta' impjiegi li ma jistax jiġi rilokat. Ħafna implimentaw eżenzjonijiet mit-taxxa jew sussidji bil-għan li jiġi legalizzat ix-xogħol mhux iddikjarat, jinħoloq xogħol ġdid u biex il-benefiċjarji jkunu jistgħu isibu bilanċ aħjar bejn ix-xogħol u l-familja.

2.1.3 Skont ir-rapport tal-ILO, li tfassal għall-konferenza ta' Ġunju 2010 ([3]), fil-pajjiżi industrijalizzati, ix-xogħol domestiku jirrappreżenta bejn 5 u 9 % tal-impjiegi totali. Fid-daħla dan ir-rapport jindika li "*ix-xogħol domestiku mħallas għadu, f'ħafna pajjiżi, forma ta' impjieg kważi inviżibbli. Dan ma jsirx ġo fabbrika jew f'uffiċċju, iżda fid-dar tal-individwi. L-impjegati mhumiex irġiel li qed iżommu familja, imma fil-parti l-kbira tal-każijiet, nisa. Ma jaħdmux flimkien ma' oħrajn iżda waħedhom bejn erba' ħitan. Il-ħidma tagħhom ma ssirx biex tipprovdi xi valur miżjud iżda biex tipprovdi kura jew servizzi lil miljuni ta' djar. Il-ħidma domestika ħafna drabi tikkorrispondi mal-ħimda mhux imħallsa li tradizzjonalment issir min-nisa fi djarhom. Dan jispjega għaliex dan ix-xogħol huwa mħallas b'rata baxxa u spiss isir b'mod informali u f'sitwazzjoni irregolari. Ma jitqiesx bħala impjieg normali kopert mill-qafas ġenerali tal-liġi tax-xogħol, peress li l-oriġini remota tiegħu tmur lura għar-relazzjoni 'sinjur-seftur'. Minħabba f'hekk ħafna mid-dispożizzjonijiet legali ma jqisux l-ispeċifiċità tar-relazzjoni tax-xogħol domestiku, u dan jesponi lill-ħaddiema għal trattament mhux ugwali, inġust u ħafna drabi abbużiv*" ([4]) *(verżjoni Maltija mhux uffiċjali)*

2.1.4 Huwa jżid *"Fil-mezzi tax-xandir ta' spiss nisimgħu bi stejjer ta' trattament ħażin u ta' abbuż, anke vjolenza sesswali u każijiet ta' skjavitù speċjalment fost il-ħaddiema domestiċi li jkunu migranti u li jgħixu ma' min jimpjegahom."* Għalkemm l-għadd ta' persuni impjegati f'dan is-settur qiegħed jiżdied b'mod kostanti, ix-xogħol domestiku jibqa' l-aktar wieħed prekarju, l-anqas imħallas, l-anqas imħares u fost l-aktar perikolużi. Peress li huwa forma ta' impjieg partikolari, mhux kopert mir-regolamenti internazzjonali, l-ILO ilha tfittex li toħloq regolament adattat sa mill-1948.

2.1.5 Din l-opinjoni titratta x-xogħol domestiku mħallas li jitwettaq fid-djar privati, li jinkludi l-faċendi, il-kura tat-tfal u servizzi oħra lill-individwi. Hija ma tindirizzax is-servizzi soċjali jew l-intrapriżi privati iżda s-sitwazzjoni tax-xogħol tal-ħaddiema domestiċi impjegati minn individwi. Peress li dan ix-xogħol jikkonċerna numru li qed jikber ta' persuni, dawk li jagħmluh u dawk li jibbenefikaw minnu, u għandu natura speċifika, hemm bżonn li jkollu liġi adattata għall-partikolaritajiet tiegħu.

2.1.6 Fl-Ewropa, il-biċċa l-kbira tal-ħaddiema domestiċi kemm irġiel kif ukoll nisa, jiġu mqabbda minn diversi persuni. Ftit minnhom biss, u ħafna drabi jkunu nisa migranti, jgħixu ma' min jimpjegahom. Ix-xogħol informali huwa frekwenti ħafna. Il-ħaddiema domestiċi spiss huma persuni vulnerabbli, li ma jafux drittijiethom tajjeb, li ġejjin mill-kampanja, li ftit li xejn huma kwalifikati, jew migranti li ma jitkellmux tajjeb il-lingwa tal-pajjiż li qed jospitahom.

2.1.7 Irrispettivament mis-sitwazzjoni leġislattiva, il-liġi tax-xogħol ġiet imfassla għall-intrapriżi u ħafna drabi fil-prattika mhix applikabbli għax-xogħol magħmul f'dar privata, fejn il-kontrolli huma diffiċli jekk mhux ineżistenti. Barra minn hekk, ir-regoli li jkopru l-attivitajiet bi ħlas li jiġġeneraw profitt l-anqas ma japplikaw. Filfatt dan ix-xogħol ġie kkunsidrat bħala mhux produttiv minn Adam Smith ([5]). Il-valur tiegħu mhux rikonoxxut, minkejja li huwa indispensabbli biex is-soċjetà taħdem tajjeb.

2.1.8 "Peress li ħafna drabi l-liġijiet tax-xogħol ma jagħtux definizzjoni ċara tal-istatus tagħhom, il-ħadddiema domestiċi spiss jisfaw barra kemm mir-regoli uffiċjali kif ukoll mill-implimentazzjoni tagħhom" ([6]). Għalkemm id-dispożizzjonijiet fis-seħħ fl-Istati Membri tal-Unjoni Ewropea ma jeskludux il-ħaddiema domestiċi mir-regolamenti ġenerali tal-liġi tax-xogħol, fil-prattika, dawn ma japplikawx għalihom ħlief f'xi okkażjoni rari ħafna. L-individwi privati li jimpjegaw mhumiex informati tajjeb dwar l-obbligi u r-responsabbiltajiet tagħhom. Il-ħaddiema domestiċi huma iżolati u għalhekk isibuha diffiċli li jorganizzaw ruħhom.

([1]) Ara l-Konvenzjoni Ewropea dwar l-istatut legali tal-ħaddiema migranti u l-Konvenzjoni tal-Kunsill tal-Ewropa dwar l-azzjoni kontra t-traffikar tal-bnedmin.

([2]) ĠU C 318, 23.12.2009, p. 15.

([3]) Ara d-dokument tal-ILO "Xogħol deċenti għall-ħaddiema domestiċi", ir-IV rapport għall-konferenza internazzjonali dwar ix-xogħol id-99 sessjoni 2010. http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_norm/@relconf/documents/meetingdocument/wcms_104701.pdf

([4]) Ara ibid, p.1.

([5]) Ara ibid, p.11.

([6]) Ibidem.

2.2 *Definizzjoni tal-professjonalizzazzjoni*

2.2.1 Ix-xogħol li huwa kopert mill-frażi "xogħol domestiku u familjali" jgħaddi b'mod informali minn ġenerazzjoni għall-oħra fil-familja. Huwa jvarja skont il-ġenerazzjoni. Fl-Ewropa, minflok l-għażil u l-għalf tal-annimali tal-bitħa issa hemm ir-responsabbiltà li jintgħażel il-programm it-tajjeb tal-magna tal-ħasil u li ma jinxtarax ikel skadut mill-ixkaffi tal-ikel frisk fis-supermarket. Dan it-tagħlim informali jrid jiġi rikonoxxut, u l-kontenut tal-konoxxenzi u tal-kompetenzi meħtieġa definit. Hemm bżonn li jiddaħħal ukoll it-taħriġ tul il-ħajja. L-innovazzjoni teknoloġika wkoll trid tidħol f'dan is-settur bħal fis-setturi l-oħra, flimkien mal-konoxxenzi l-ġodda fil-qasam tan-nutrizzjoni jew l-eżiġenzi l-ġodda tal-ħarsien tal-ambjent.

2.2.2 Sabiex jittejbu l-kondizzjonijiet ta' dan ix-xogħol, jeħtieġ li ssir deskrizzjoni preċiża tax-xogħol li jrid isir, tar-responsabbiltajiet li jinvolvi, u liema ħiliet huma meħtieġa, kif ukoll it-taħriġ formali biex ix-xogħol isir kif suppost għal kwalunkwe klijent jew inkella tiġi validata l-esperjenza miksuba. It-taħriġ jew l-esperjenza miksuba għandhom ikunu akkumpanjati minn ċertifikat ta' kompetenza. Huwa fl-interess ta' min iħaddem jew tal-klijenti li jfittxu persuni li l-kompetenzi tagħhom huma ċċertifikati.

2.2.3 Il-professjonalizzazzjoni tippermetti li l-ħaddiema jkollhom l-istess drittijiet u ħarsien ta' dawk li jaħdmu fl-uffiċji jew fil-fabbriki, salarju deċenti li jkopri wkoll il-ħin tat-trasport bejn żewġt id-djar, sigħat fissi fil-ġimgħa, il-possibblità ta' ġranet ta' assenza mħallsa, ir-rispett tar-regoli tal-iġene u s-sigurtà, pensjoni deċenti, il-ħarsien tal-assenza tal-maternità ([7]), l-assenzi mħallsa minħabba mard, kumpens f'każ ta' invalidità, regoli dwar it-tkeċċija jew tmiem il-kuntratt, mezzi ta' rikors f'każ ta' abbuż u aċċess ġenwin għat-taħriġ professjonali u żvilupp fil-karriera kif jeżisti għal professjonijiet oħra. Il-ġeneralizzazzjoni tal-kuntratti thares kemm lill-ħaddiema kif ukoll lil min iħaddem.

2.2.4 Il-professjonalizzazzjoni tfisser li dan isir impjieg ġenwin, u li tittieħed azzjoni kontra l-isterjotipi li jikklassifikaw dan ix-xogħol bħala wieħed tan-nisa. Il-progress li jsir fil-professjonalizzazzjoni jista' jitkejjel skont il-progress fil-bilanċ bejn is-sessi.

2.3 *Definizzjoni tax-xogħol domestiku*

2.3.1 Il-karatteristika prinċipali tax-xogħol domestiku hija li ma jidhirx. Ix-xogħol li jsir u b'mod partikolari r-responsabbiltajiet li jieħdu l-ħaddiema domestiċi, kemm irġiel kif ukoll nisa, ma tantx jissemmgħu jew jitniżżlu. Min jimpjegahom jafda d-dar u t-tfal lil persuni li ma jistax jivverifika x'inhuma l-kompetenzi tagħhom ([8]). Studji ([9]) li saru dwar il-valur tax-xogħol li jsir fid-djar biex jiffaċilita l-ħajja ta' kuljum tal-familja (baġit-ħin) jenfasizzaw li s-soċjetà ma' tistax timxi jekk dan ma jsirx. Dan il-valur irid jiġi rikonoxxut.

2.3.2 Ix-xogħol domestiku u familjali jikkonċerna attivitajiet li jitwettqu minn persuni li jaħdmu mas-servizzi soċjali pubbliċi jew assoċjazzjonijiet finanzjati minn awtoritajiet pubbliċi, intrapriżi privati jew ħaddiema domestiċi permezz ta' arranġamenti privati dikjarati jew mhux, filwaqt li min iħaddem ikun individwu. Minkejja li fil-każijiet kollha, ix-xogħol domestiku jitwettaq kważi biss min-nisa, il-kondizzjonijiet tax-xogħol u tal-impjieg huma aħjar fis-servizzi soċjali pubbliċi u fl-intrapriżi, fejn l-impjegati jistgħu jidħlu f'għaqda tal-ħaddiema u l-imsieħba soċjali jinnegozjaw ftehimiet kollettivi u jsir ukoll monitoraġġ uffiċjali.

2.3.3 Ir-rapport tal-ILO jgħid li ([10]) skont il-Klassifika Internazzjonali Standard tal-Professjonijiet (ISCO) tal-BIT, ix-xogħol domestiku jiġi klassifikat f'żewġ kategoriji kbar (5 u 9), li magħhom hemm assoċjati għadd ta' responsabbiltajiet u ċertu livell ta' kwalifiki. "*Il-kategorija l-kbira 5 tirrigwarda l-istabbilimenti kummerċjali, l-istituzzjonijiet u d-djar privati. Din tkopri żewġ kategoriji wiesa': amministraturi u persunal fis-servizzi tal-catering (sottokategorija 512), fosthom persuni inkarigati mit-tindif, u ħaddiema relatati, u l-koki; impjegati inkarigat mill-kura u ħidma relatata, fosthom persuni inkarigati mill-kura tat-tfal u mill-kura personali fid-dar (sottokategorija 513). Ir-responsabbiltajiet li jidħlu taħt il-kategorija 5121 jenfasizzaw is-superviżjoni tas-servizzi domestiċi. Il-kategorija 5131 tiddefinixxi dawk li jieħdu ħsieb it-tfal bħala persuni li 'jieħdu ħsieb it-tfal ta' min jimpjegahom u jsegwu l-attivitajiet tagħhom ta' kuljum', il-ħidma tagħhom tikkonsisti f'li:*

— *jgħinu lit-tfal jinħaslu, jilbsu u jieklu;*

— *jwasslu lit-tfal l-iskola u lura d-dar u jakkumpanjawhom f'ħargiet rikreattivi;*

— *jilgħabu mat-tfal jew jgħaddulhom il-ħin billi jaqrawlhom u jirrakkuntawlhom l-istejjer;*

— *jżommu l-kamra tat-tfal u l-post fejn jilgħabu f'ordni;*

— *jieħdu ħsieb it-tfal fl-iskola waqt il-pawża ta' nofsinhar jew waqt pawżi oħra mill-lezzjonijiet;*

— *jieħdu ħsieb it-tfal tal-iskola meta joħorġu għal xi żjara f'mużew jew positijiet oħra simili;*

— *jwettqu xogħol relatat;*

— *jissorveljaw ħaddiema oħra.*

B'mod simili, il-kura personali fid-dar (kategorija 5133) "tieħu ħsieb ċerti bżonnijiet personali u b'mod ġenerali tipprovdi kura fid-dar lil persuni li għandhom bżonnha minħabba f'xi kundizzjoni ta' mard fiżiku jew mentali jew diżabbiltà, kif ukoll minħabba f'xi impediment marbut ma' età avvanzata. Ir-responsabbiltajiet tal-ħaddiema f'din il-kategorija, li fosthom hemm il-'carers' fid-dar jinġabru hekk:

([7]) Ir-reviżjoni tad-direttiva dwar l-assenza tal-maternità (Direttiva 92/85/KEE tal-Kunsill, 19.10.1992) daħħlet id-dritt għal din l-assenza għall-ħaddiema domestiċi.

([8]) ĠU C 277,17.11.2009, p. 102.

([9]) Housework: priceless or valueless? ta' Marianne A.Ferber u Bonnie G.Birnbaum (1977) http://www.roiw.org/1980/387.pdf;
Time Use in Child Care and Housework and the Total Cost of Children, ta' Björn Gustafsson u Urban Kjulin © 1994 Springer http://www.jstor.org/pss/20007438

([10]) Ara n-noti f'qiegħ il-paġna 3, 31 u 32

— *għajnuna biex il-persuna tidħol u toħroġ mis-sodda u tbiddel il-ħwejjeġ kif meħtieġ;*

— *tibdil tal-friex u għajnuna lill-persuna biex tinħasel;*

— *servizz tal-ikel - imħejji minnhom jew minn persuni terzi – u tmiegħ ta' persuni li għandhom bżonn l-għajnuna;*

— *somministrazzjoni tal-mediċini preskritti jew attenzjoni li l-persuna tkun ħadithom;*

— *osservazzjoni ta' kull sinjal li l-kondizzjoni tas-saħħa tal-persuna sejra lura u rappurtar ta' dan lit-tabib kuranti jew lis-servizz soċjali kompetenti;*

— *twettieq tax-xogħol relatat;*

— *sorveljanza ta' ħaddiema oħra.*

'Is-sottokategorija 913 tirrigwarda preċiżament home helps u ajutanti oħra, min inaddaf u ħasselin'. Dan ikopri xogħol magħmul fid-dar tal-individwi, fil-lukandi, fl-uffiċċji, fl-isptarijiet u l-istabbilimenti l-oħra, kif ukoll fuq ġewwa u l-aċċessorji ta' kull tip ta' vettura biex jinżammu nodfa. Din is-sottokategorija tinkludi home helps, dawk li jnaddfu d-dar, il-ħasselin u min jgħaddi l-ħwejjeġ. Il-home helps u dawk li jnaddfu d-dar li jidħlu fil-kategorija 9131 'jikinsu, jnaddfu bil-vacuum cleaner, jaħslu u jillustraw l-art, jieħdu ħsieb il-friex, jagħmlu x-xirja tal-ikel u ta' prodotti oħra meħtieġa fid-dar, iħejju l-ikel, iservuh u jagħmlu diversi xogħolijiet domestiċi oħra.'"

2.3.4 Anke jekk il-kura medika mhijiex parti mix-xogħol domestiku, persuna li qed tgħin fid-dar jew tieħu ħsieb it-tfal żgħar trid tkun kapaċi tagħti l-mediċina lill-persuni li tkun qed tieħu ħsieb u tirreaġixxi f'każ ta' problema li tqum f'daqqa waħda u li tipperikola l-ħajja tal-persuna li tkun qed tieħu ħsieb. Trid tkun imħarrġa biex tkun tista' tagħmel dan.

2.3.5 Il-persuni li jkunu qed iwettqu dan ix-xogħol, fl-assenza ta' min jimpjegahom jew jekk dan ikun f'sitwazzjoni ta' dipendenza jridu jkunu awtonomi u kapaċi jorganizzaw il-ħin, iridu jispiraw il-fiduċja – f'idejhom qed jiġu fdati ċ-ċwievet tad-dar, it-trabi, il-ġenituri anzjani, jiġifieri dak kollu li hu l-aktar prezzjuż, irid ikollhom sens ta' responsabbiltà, ikunu kapaċi jieħdu inizjattiva, iżommu d-diskrezzjoni u meta jkollhom ir-responsabbiltà shiha tat-tfal jew ta' persuni dipendenti, jridu jkunu kapaċi jmexxu affarijiet differenti fl-istess ħin, ikunu attenti, sensittivi, persważivi, paċenzjużi, kalmi, kapaċi jżommu l-konċentrazzjoni, jisimgħu, juru awtorità u jafu x'għandhom jagħmlu f'każ ta' inċident. Iridu jesprimu l-empatija, u jkollhom idea tal-psikoloġija, ir-regoli ta' dieta bbilanċjata u l-iġene.

2.4 *Karatteristiċi tax-xogħol domestiku*

2.4.1 Ix-xogħol domestiku huwa prekarju u mħallas ħażin għaliex il-valur tiegħu mhuwiex rikonoxxut, anke għaliex isir b'xejn min-nisa tad-dar. Min jimpjega huwa individwu li ma jistgħax jew ma jridx iħallas aktar. Ix-xogħol isir min-nisa li jaħdmu waħedhom, ħafna drabi għand iktar minn persuna waħda, dawn ma jistgħux jingħaqdu flimkien, jistrajkjaw jew iżommu l-produzzjoni biex jappoġġjaw it-talbiet tagħhom kif jistgħu jagħmlu l-impjegati f'intrapriża. L-isterjotipi dwar dan ix-xogħol u dwar l-immaġni tal-mara u tal-omm jaħbu l-ħiliet meħtieġa. Il-post tax-xogħol huwa dar privata li mhux possibbli tiġi kontrollata, u ħafna drabi x-xogħol isir minn migranti irregolari, mingħajr drittijiet.

2.4.2 Il-prekarjetà hija inerenti għal dawn l-attivitajiet, minħabba fil-ħtiġijiet tad-djar: it-tfal jikbru u jsiru awtonomi, l-anzjani dipendenti jmutu u meta r-riżorsi finanzjarji tal-familja jonqsu minħabba f'xi qgħad pereżempju, dawn ma jibqgħux iħaddmu persuna magħhom id-dar.

3. **Kummenti partikolari**

3.1 *Definizzjoni tal-professjonalizzazzjoni*

3.1.1 Bilanċ aħjar bejn il-ħajja familjari u dik tax-xogħol

3.1.1.1 Ix-xogħol bi ħlas tan-nisa, rekwiżit għall-ugwaljanza bejn is-sessi, ħoloq il-ħtieġa ta' servizzi li jieħdu post ix-xogħol li kienet tagħmel il-mara tad-dar. Dan żied ukoll ir-riżorsi finanzjarji tal-familji, b'mod li xi wħud minnhom jistgħu jfittxu dawn is-servizzi u dan ħoloq aktar impjiegi.

3.1.1.2 Dawn is-servizzi ġew żviluppati, għaliex huma indispensabbli biex jippermettu l-bilanċ bejn il-ħajja tal-familja u dik tax-xogħol. In-nisa u l-irġiel għandhom ikunu jistgħu jimpenjaw ruħhom fil-ħajja professjonali mingħajr ħsara għall-ħajja familjali u professjonali tagħhom, li f'dak il-każ ikollhom bżonn jafdaw parti mix-xogħol domestiku u familjali lil persuni terzi.

3.1.1.3 Biex jinħoloq bilanċ bejn il-parteċipazzjoni tan-nisa u l-irġiel fis-suq tax-xogħol, u jiġu indirizzati l-bżonnijiet ġodda li qed jinħolqu bit-tixjiħ tal-popolazzjoni, fil-futur dawn is-servizzi jridu jiżviluppaw aktar u għalhekk ser jikkonċernaw aktar ħaddiema.

3.1.2 Impjiegi u servizzi ta' kwalità

3.1.2.1 Biex jiżviluppaw dawn is-servizzi, hemm bżonn li tiġi garantita l-kwalità, it-taħriġ li diġà jeżisti jiddaħħal għall-kategorija kollha, jiddaħħal it-taħriġ tul il-ħajja biex ikun hemm aġġornament u jiżdiedu l-possibbiltajiet ta' kontroll tal-kompetenzi. Il-professjonalizzazzjoni ta' dawn l-impjiegi twassal biex titjieb il-kwalità għall-klijenti, il-benefiċjarji u għall-impjegati. Dan huwa l-aktar mod żgur biex jiġi garantit li fil-futur ikun hemm persuni li jixtiequ jagħmlu dan ix-xogħol.

3.1.3 Azzjoni kontra l-faqar

3.1.3.1 Huwa fatt magħruf li fl-Ewropa n-nisa huma aktar milquta mill-faqar mill-irġiel. Il-pagi baxxi, il-prekarjetà u x-xogħol mhux dikjarat li huma tipiċi tax-xogħol domestiku huma fatturi ta' esklużjoni soċjali. Fl-Ewropa, ix-xogħol domestiku huwa l-aktar settur li fih isir xogħol mhux iddikjarat, u jaqbeż il-kostruzzjoni u l-catering [11].

[11] Ara "Undeclared work in the European Union", Special Eurobarometer 284, wave 67, 3.11.2007, p. 21.

3.1.4 Azzjoni kontra x-xogħol mhux dikjarat u l-immigrazzjoni klandestina

3.1.4.1 Il-każijiet ta' skjavità rappurtati fl-Ewropa jirrigwardaw ħaddiema domestiċi f'sitwazzjoni irregolari, li ma jiġux imħallsa fuq il-wegħda li ser jiksbulhom id-dokumenti li jeħtieġu. Dawn il-ħaddiema huma l-aktar vulnerabbli, huma ma jazzardawx jitkellmu dwar it-trattament ħażin, il-vjolenza u l-abbużi sesswali għaliex jibżgħu li jiġu mkeċċija. Ix-xogħol domestiku għandu jkun kopert mit-tip ta' immigrazzjoni magħżula li llum timmira lejn persuni kwalifikati tajjeb ħafna. Is-sitwazzjoni demografika tal-Ewropa toħloq il-ħtieġa li l-immigrazzjoni tlaħħaq speċjalment mal-bżonnijiet tal-anzjani dipendenti.

3.1.4.2 Ix-xogħol informali jċaħħad lill-ħaddiema mill-protezzjoni soċjali u lis-soċjetà sħiħa mit-taxxi u l-kontribut fis-sistema ta' ħarsien soċjali. Huwa joħloq idea ħażina tax-xogħol domestiku, u jagħmlu impjieg tat-tieni klassi, u dan iħeġġeġ l-isterjotipi u jwaqqa' l-professjoni. Huwa jżid ir-riskji tal-faqar.

3.1.4.3 Biex jonqos ix-xogħol mhux iddikjarat li jsir fid-djar hemm bżonn ta' għadd ta' miżuri li jkunu integrati fis-sistema ġuridika tal-Istati Membri differenti, fosthom dispożizzjonijiet fiskali, tas-sigurtà soċjali, tad-dritt tax-xogħol u tad-drittijiet ċivili. L-inklinazzjoni li wieħed jipproponi jew jaċċetta impjieg mhux iddikjarat hija spiss marbuta ma' raġunijiet ekonomiċi, peress li dan it-tip ta' impjieg ikun aktar vantaġġjuż għaż-żewġ partijiet minn wieħed iddikjarat. Il-miżuri tal-Istati Membri jridu jfittxu li jnaqqsu d-differenzi fil-vantaġġi u jkunu appoġġjati wkoll minn miżuri adattati għall-kondizzjonijiet soċjali u kulturali lokali (kampanji fil-mezzi tax-xandir, eżempji mogħtija minn personalitajiet pubbliċi, informazzjoni dwar ir-riskji tax-xogħol mhux iddikjarat).

3.2 *Kondizzjonijiet tax-xogħol*

3.2.1 L-organizzazzjonijiet ta' dawk li jħaddmu u l-ħaddiema, f'għaqdiet tal-ħaddiema, innegozjaw ftehimiet kollettivi. Huwa fuq din il-bażi li jridu jittejbu l-kondizzjonijiet tal-ħaddiema domestiċi. Għandha ssir riċerka dwar il-ftehimiet kollettivi li jeżistu bħalissa għall-ħaddiema domestiċi fl-Ewropa u jiġu adottati l-aħjar prattiki biex ikunu jistgħu jiġu disseminati. Għandhom jitqabblu wkoll it-tipi differenti ta' organizzazzjoni (intrapriżi, assoċjazzjonijiet, kooperattivi, impjieg dirett) fid-dawl tad-drittijiet tal-ħaddiema u tal-kwalità tas-servizz provdut.

3.2.2 F'għadd ta' pajjiżi Ewropej, kemm l-individwi li jimpjegaw kif ukoll il-ħaddiema domestiċi mhumiex infurmati tajjeb dwar id-drittijiet u l-obbligi tagħhom. Min iħaddem ma jqisx il-mara li tiġi tnaddaf jew dik li tieħu ħsieb it-tfal bħala impjegata li għandha d-drittijiet tagħha. Minħabba fl-isterjotipi, hija tiġi meqjusa bħala għajnuna u li qed jagħmlulha pjaċir għaliex qed joffrulha ftit sigħat ta' xogħol. Ħafna drabi ma jkun hemm l-ebda kuntratt iffirmat bejn iż-żewġ partijiet, li jfisser li l-kondizzjonijiet tal-impjieg, is-salarju, il-ġranet ta' assenza, is-sigħat, id-deskrizzjoni tax-xogħol, il-waqfien tal-kuntratt u l-kumpens tat-tkeċċija ma jiġux definiti b'mod ċar. Hemm bżonn li d-drittijiet u l-obbligi ta' kull naħa jsiru aktar ċari, dan jipproteġi wkoll lil min iħaddem li jrid ikun aktar sensittiv għar-riskji li jkun qed jieħu meta jimpjega persuna għandu (serq, inċidenti) u tar-responsabbiltajiet tiegħu.

3.2.3 L-iġene u s-sigurtà: hemm idea żbaljata li x-xogħol domestiku ma fihx riskji. Ħruq, feriti minn xi qata', intossikazzjoni mill-prodotti tad-dar, waqgħat u xokkijiet tal-elettriku mill-apparat tad-dar huma inċidenti frekwenti, speċjalment jekk min iħaddem jew il-klijent ma jkunx konxju li jrid jirrispetta r-regolamenti tas-sigurtà u l-ħaddiema ma tkunx informata bil-perikli u mħarrġa biex tevitahom.

3.2.4 Saħħa, ħarsien tal-maternità, pensjoni: il-waqfa minħabba fil-maternità spiss tirriżulta fi tkeċċija, għaliex min iħaddem ikollu bżonn li xi ħadd jagħmillu x-xogħol domestiku u b'hekk iqabbad lil ħaddieħor u ma jħossux obbligat li jerġa' jimpjega lil dik li tkun waqfet għal raġunijiet ta' maternità. Minħabba li ma teżistix organizzazzjoni li tipprovdi ħaddiema sostituti temporanji, l-implimentazzjoni tal-liġi hija iktar diffiċli u konsegwentement din tibqa' biss teorija. Is-sistemi tas-sigurtà soċjali u tal-pensjoni mhumiex adattati għal ħidma ta' xi ftit sigħat għand diversi individwi.

3.2.5 Kwalifiki u formazzjoni: il-kompetenzi meħtieġa ilhom jgħaddu b'mod informali. Wieħed jinnota li għal xi snin it-trasmissjoni fil-familja m'għadiex issir daqs kemm kienet qabel. Xi ommijiet żgħażagħ ma jħossuhomx ippreparati għat-twelid tal-ewwel tarbija tagħhom, u xi ġenituri żgħażagħ m'għadhomx jafu jħejju ikliet ibbilanċjati, filwaqt li jippreferu ikliet lesti, waħda mir-raġunijiet għall-obeżità fost it-tfal. Jekk ix-xogħol u l-ħiliet jiġu identifikati u jiġu mgħallma tista' tiżdied il-possibbiltà li dawn jitħarrġu iktar anke mill-irġiel.

Brussell, 26 ta' Mejju 2010.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew

Mario SEPI